NAPPAL ÉS ÉJSZAKA

Gondolatok, maximák Ernst Jünger műveiből

Az emberek számára mindig is többet ért Itt-létük, mint Így-létük: a sorsvonal, annak hossza, szerencséjük és balszerencséjük többet ért, mint a sors voltaképpeni tartalma, jelentősége. A hatalom fontosabb a belátásnál, a gazdagság a jellemnél, az élet hossza annak tartalmánál és a látszat az elidegeníthetetlen önvalónál.

Az ember a kudarcát kiterjeszti a környezetére, a természetre, sőt talán a világegyetemre is. Ennek fő oka a kíváncsiság, amelyet arcátlanság követ.

Olyan mértékben emelkedünk, ahogy terheinket elvetjük.

Az igazi lustaság a paradicsomi erények közé tartozik, melyben rajtunk kívül csupán a macskák részesülnek.

Amíg sakkozunk, az ellenfél lépéseitől függünk. De ha többé nem a játszmáról, hanem magáról a játékról kezdünk el gondolkodni, ez megváltozik. Ekkor az ellenfél lépései is más, élesebb fényben tűnnek fel.

Valódi konzervatívok azok, akik sem a romantikát, sem a legcsekélyebb elragadtatást nem engedik meg maguknak, s nem is érzik szükségét ezeknek. *Res, non verba* [a dolog maga, nem az arról való beszéd *(a szerk.)*] – így szól az ő törvényük.

Létezik olyan megtévesztés, amely nélkül az ember nem lenne képes élni. Ha az igazság ránk kiált, alvajárókként zuhanunk el.

Létezik a félelemnek egy foka, amely úgy tűnik, ellenállhatatlanul vonzza magához a balszerencsét – úgy viszonyulva a dolgokhoz, hogy rögvest egy eljövendő és elviselhetetlen árnyékot vet, mely megbénítja az akaratot és elszorítja a szívet.

A felfokozott érzelgősség, amely növeli a félelmet, sokkal gyakoribb, mint az átszellemülés, amely megszabadít a félelemtől.

A szellem méltóságát az mutatja meg, hogy mennyire és hogyan adja át magát a pániknak.

Az ember menekülés iránti vágya nem a semmiből érkezik. Minden kijáratnál ott vár ránk. A menekülés önmagában, mint mozgás, végzetes lehet.

A remény emberi-földi, s a tökéletlenség jele. Az azonban egy magasabb állapot már, amelyben a tökéletlenséget felismerik. Amit ma haladásnak hívunk, szekularizált remény: a célja földi és jól beláthatóan időbeli.

A hallgatás gyakran erősebbnek tűnhet az ellenkezésnél, különösen olyan személy esetében, akinek sok mondanivalója van.

Egy minden oldalról megkérdőjelezhető társadalmon belül mártírrá válni ostobaság, nem pedig hőstett.

Mindig úgy gondolta, fiatalon fog meghalni – sokan mondják ezt, akiknek nincs ínyére az öregség kilátása.

✣

Ha megkockáztatom, hogy egy tettet végrehajtsak, teljes erővel és *con amore* [szeretettel (*a szerk.*)] teszem azt. Így nem halhat hamvába.

Az akarat sokat elérhet, ha egy pontra irányul.

Jobb folytonosan tudatában lenni az elérhetetlen célnak, mint jobbra-balra pislogni a versenyfutásban.

Idővel rendelkeznünk kell egy szalamandra-szerű nyugalommal, ha el kívánjuk érni a céljainkat.

Azok számára, akik mélyebbre kívánnak hatolni:

Egyszer egy öreg remetéhez érkezett egy ifjú, és olyan útmutatást kért, amely mentén élni tudja az életét. A remete megadta neki:

„Törekedj az elérhetőre."

Az ifjú köszönetet mondott, és megkérdezte, vajon szemtelenség lenne-e, ha egy második jótanácsot is kérne, mintegy mellékesen, útravalóul. Erre a remete egy másikkal egészítette ki az első tanácsát:

„Törekedj az elérhetetlenre."

Ha szeretetünk előnyére válik, a szív vágyát le kell csökkentenünk a szem vágyára.

Nem a gonoszság, hanem az unalmasság a legnagyobb bűn, a langymelegség szavai, amelyeket ki kellene köpni – így hangzik az isteni kegyetlenség csodálatos beszéde.

A gondolat és a félelem rossz társak. Annak, aki gondolkodni kezd, először ki kell zárnia a félelmet, különben az délibábokat és hamis következtetéseket okoz.

Létezik olyan fájdalom, amely szükséges, és van tragikus fegyelem, amely mellett mindenki elkötelezi magát, önmaga ellenében is.

Láthatjuk, megérthetjük, akarhatjuk, sőt szerethetjük a szükségszerűt, s egyszersmind iszonyatos fájdalommal is eltölt bennünket. Ezt tudnunk kell, ha meg akarjuk ragadni korunkat s annak embereit.

Kerülendő a párbeszéd a tisztán természettudományos irányultságú elmékkel, s megingathatatlan, kétdimenziós biztonságukkal. A[z ilyen] beszélgetés meggyengül, eliszaposodik, és nélkülözi az eufóniát [a jóhangzást (*A szerk.*)]. Aki a „meztelen igazságra" hivatkozik, nem tudja, hogy léteznek olyan igazságok is, amelyek szenvednek, ha rossz társaságban fedik fel őket.

Ernst Jünger a legmagasabb rendű katonai elismeréssel, a 'Pour le' Mérite' érdemkereszttel, mellyel 1918-ban, huszonhárom éves korában tüntették ki hősies katonai szolgálatáért és frontharcosként szerzett sebesüléseiért. A rendjelet 1984-től haláláig egyedüliként viselte'

✣

Csupán egyetlen utazás létezik, az életút, s valamennyi időbeli mozgás ennek részét képezi. Minden napicél az életcél példázata, és a zarándokút egy lépésének kellene lennie. Máskülönben téves és értelmetlen utat járunk be, üres körpályák számát növelve.

Van olyan időszak, amikor a szív számára a titokzatosság csupán térben, csak a térkép fehér foltjain tűnik elérhetőnek, s mindenben a sötét és az ismeretlen gyakorol erős vonzalmat rá.

Akinek sikerül életét játékként űzni, az mézre lel a csalánban s a bürökben is. Számára a nehézségek és veszélyek is örömet nyújtanak.

Nincsenek félreértett zsenik. Mindenki a neki megfelelő helyet találja meg az életben.

A sorsot lehet sejteni, érezni és félni, de nem lehet megismerni. Ha másként lenne, úgy élnénk az életünket, mint a fogoly, aki tisztában van kivégzése időpontjával.

Szabadság és sors, irányítás és belenyugvás, teremtés és eredet – olyan ellentétek, melyek között többféle kiegyenlítés lehetséges, ám végleges döntés nem. Ez kierőszakolt lenne, s így hátrányosan érintene minket.

Léteznek olyan nagy és változatlan mértékek, amelyek megmutatják az emberek jelentőségét. Ezek közé tartozik a *fájdalom* is, a legnehezebb próbatétel azon megpróbáltatások láncolatában, melyet általában életnek neveznek.

Félelem nélkül a bátorság szinte értelmetlen lenne. Az előbbi a sötét árnyék, mely előtt a merészség színesebbnek és csábítóbbnak tűnik.

Ernst Jünger (1895–1998)

Ha visszatoljuk a mutatót, megváltoztatjuk a számjegyeket, a sors menetét azonban nem befolyásoljuk. Ha meg is szökünk elől, velünk született egyenruhánkat akkor is magunkkal visszük, és az öngyilkosság útján sem menekülünk meg magunktól. Felül kell emelkednünk a szenvedésen is, a világ csak ekkor válik érthetővé.

Meditáció szilveszterre:

Közeledünk az örvény legbelső kavargásához, a majdnem biztos halálhoz. Ezért készen kell állnom, benső készültségben túllépni az én másik, fénylő oldalán, nem kényszerítve, erőszakkal, hanem inkább benső helyesléssel, nyugodt várakozással a sötét kapu előtt. Poggyászomat és értékeimet sajnálkozás nélkül hátra kell hagynom. Bizonyosan csak annyiban értékesek, amennyiben bennük kapcsolat lakozik a másik oldallal. Kéziratok tömkelege, a beérő évek munkája – hozzá kell szoknom a gondolathoz, hogy lássam őket lángra lobbanni. Ekkor csupán az marad, amit nem az emberek számára gondoltam ki és foglaltam írásba: a szerzőség magja. Megmarad a nagy vándorút számára, túl az időn. Ugyanez a helyzet az emberekkel és a dolgokkal, melyeket hátrahagyok – teljesen elpuszíthatatlan a velük való kapcsolatom valósága és isteni jellege; ez az a réteg, amelyben irántuk érzett szeretetem lakozik. A legbensőségesebb ölelés csupán jelkép, eme elválaszthatatlanság példája – ott fogunk egybeolvadni, a romolhatatlan ölben, és szemünk többé nem fénylik majd, hanem maga lesz a fény.

A völgy azért szükséges, hogy új csúcsokat hódíthassunk meg, mélysége pedig jó előjel.

Végül *minden* [kiemelés a szerkesztőtől] nemzedék visszatekint a régi szép időkre.

Mi maradna ebből az életből, ha nem gyűjtenénk pénzérméket, melyeket a holtak birodalmának nagy átkelőhelyénél aranyra, az elmúlhatatlanra váltanánk be?

Katasztrófák ott fordulhatnak elő, ahol a magas célkitűzések az elégtelenség vagy a tehetetlenség tudatával párosulnak.

✣

Idő. Az ifjúságban túlteng egy eleven, de szervezetlen erő. Szétszórtság, utazásvágy, változó célok, félig elvégzett munka – nem azért, mert túl kevés az idő, hanem mert mindezek bősége felgyülemlik. Meg is torpanhat – ekkor unalom, szórakozottság és melankólia lép a helyébe.

A mámorban – akár elkábulunk, akár izgalomba jövünk – megelőzzük, másként kezeljük és kölcsönvesszük az időt. Azután visszaveszik tőlünk, az áradást apály követi, a színek elhalványulnak, a világ pedig szürkévé és unalmassá válik.

Mindannyian ismerjük a vad melankóliát, amely elragad minket, amikor a boldogság időszakaira emlékszünk vissza. Mily visszavonhatatlanul vannak még mindig itt, és mégis milyen könyörtelenül szakít el tőlük minden eltávolodás.

Az idő birtoklása fontosabb, mint a téré. A tér, a hatalom és a pénz csupán béklyók, amennyiben nem biztosítanak számunkra időt.

Nincsenek boldog idők, csupán időtlen boldogság létezik. Hogy így van, azt abban ismerjük fel, hogy a rendkívüli élvezetben csupán *egyetlen* kívánságunk marad: megakadályozni az idő múlását, tenni annak megállításáért.

Az idő ellen tett erőfeszítéseink azokra a gátakra hasonlítanak, melyeket egy gyermek emel a tengerparton.

✣

A hitben nincsen érdem. Ez adomány, ajándék. A Léttel való közvetlen kapcsolat jele, ellenállhatatlanul tör ránk, ahogy a tavasz az emberekre.

Ha az egyház megakadályozza, hogy az állam szörnyeteggé váljon, és ha az egyének számára, különösen a fordulópontokon, a határtalant, s létezésük megfelelő értékét tudatosan létrehozza a világegyetem mélységében, úgy ez azt bizonyítja, hogy még megvan a nélkülözhetetlen ereje.

A demitizálás üzlete, ahogyan azt manapság számtalan szellem műveli, hasonló a konyhába betörő, csáprágóikat lenyűgöző buzgalommal mozgató hangyarajok tevékenységéhez. Szétrágják a finom dolgokat, és nem fáradnak bele, hogy elújságolják egymásnak, milyen kiváló ízük is van.

A szabad embert, már csak az önfenntartás alapján is, arra kötelezik, hogy elgondolkodjon rajta, miként kellene viselkednie egy olyan világban, ahol a nihilizmus nem csupán uralkodó, hanem – ami ennél is rosszabb – normális állapottá vált.

✣

Akkoriban csupán néhány szót váltottunk, ám a belső összhangban ez gyakran elegendő volt barátságok megalapozásához. Lehetett csak egy összekacsintás, egyfajta ironikus szótlanság is, amely felfedte a szellemi rokonságot.

Léteznek értelmek, melyekkel különös módon állunk összhangban, nem mértékük, hanem jellegük szerint. Nem feszülten, hanem egyetértéssel viszonyulunk hozzájuk. A beszélgetés velük jótékony, kellemes és pihentető; óraműként zajlik, a fogaskerekek összekapcsolódásával. Ez az értelem Erósza, mely elveszi az élét.

Ha mindenki minket támogat, nagy a veszély.

A híres emberekkel való találkozások nem veszélytelenek: könnyen illúziók elvesztéséhez vezethetnek. Ez érthető is, ha figyelembe vesszük a kisugárzást, amellyel munkájuk megérint minket. Magasabb elvárásokkal fordulunk feléjük. Kiállásukban személyes varázsnak is járulnia kell a tehetséghez.

Emberi találkozások és elválások. Amikor elváláshoz készülődünk, olyan napok jönnek, melyek során a kimerülő kapcsolat még egyszer megsűrűsödik és kikristályosodik – legtisztább, lényegi alakjában jelenik meg. Mégis éppen ez az, ami visszavonhatatlanul megerősíti a véget. Így néhány derűs napra gyakorta bizonytalan időjárás következik, ami azután a kivételes tisztaság reggelének adja át helyét, amikor minden hegy és minden völgy még egyszer teljes dicsőségében mutatkozik meg, viszont roppant klímaváltozást jelez.

Létezik olyan meghalás is, amely rosszabb, mint maga a halál. Amikor a szeretett ember azt a képet, amelyben mi is éltünk, megöli magában. Kitörlődünk belőle. Ez egy általunk küldött sötét sugárzáson keresztül érkezhet, s a virágok ilyenkor csendben bezárulnak előttünk.

✣

Életem csaknem valamennyi megpróbáltatása a mértékek megsértésén alapult.

Egy gondolat: testünkkel minden éjjel ugyanazon a helyen alszunk, míg szellemünk folyvást új bozótban rejtőzik, másik leshelyen. Így gyakran rossz helyen fekszünk, kopár földeken, végtelen távolságban a céljainktól. Ebből származik a mélyalvás utáni, gyakran megmagyarázhatatlan fáradtság.

Az egészség jó lehet. A kór időnként még jobb. A betegség mindig kérdés, feladat, sőt, kitüntetés is. A döntő az, hogyan viseljük.

Élni annyit tesz, mint megerősíteni alakunkat. Ebben az értelemben a halál a végső tett.

Úgy tanulunk meghalni, ahogyan megtanultunk lélegezni. Mindannyian úgy hordozzuk magunkban ezt a tudást, mint egy titkos rend tagjai.

Mindenkinek biztosan meg kell halnia, ám hogy miért is halhatunk meg – erről csupán kevesen gondolkoztak.

Hozzászoktunk, hogy a betegséget vagy balesetet a halál döntő okának lássuk az élet felől. Ez egy tévedés: sokkal inkább az új állapotba belépni szándékozó élet az, amely megidézi a halált.

Csupán akkor képes az ember belépni abba a cellába, ahol a jövő feltárul, ha legvégső mélységeiben szedi össze magát.

Csak a halál beállta lep meg minket, nem maga a halál. Egy pillanatra megrémülünk, mint amikor felébresztenek. Azután már tudjuk, eljött a felkelés ideje. Tudtuk ezt egész alvásunk során, a hosszú éjszaka alatt is.

Németh Bálint válogatása és fordításai

